

מעריך העניקה

משרד החוץ חזר והודיע השבוע כי ערביי פלסטין אינם רוצים בהקמת מדינה משלהם, ואינם מוכנים לכרות שלום עם ישראל על בסיס זה.

זה קרה כמה ימים אחרי שהמלך חוסיין הכריז באוזני עיתונאי מוכבד כי הוא מוכן לחתור על הגדה המערבית לטובת מדינה פלסטינית, אם הפלסטינים רוצים בכך. כלומר, המלך, הנמצא במגע יומיומי עם הפלסטינים משני עברי הירדן, מתייחס אל רצון פלסטיני זה כאל עובדה קיימת.

כמחצית העסקנים החשובים בגדה כבר הכריזו בפה מלא על רצונם במדינה פלסטינית — וחלק מהם עשו זאת בפומבי, בעיתונות הערבית והעולמית. תיקי משרד החוץ מלאים דוחות וקטעי-עיתונות על כך.

אך משרד החוץ פשוט קובע כי כל זה אינו קיים.

הוא בודאי משוכנע כי שקר זה דרוש למדיניות החוץ הישראלית. אף שאיננו מבין את נימוקיו, אני מניח כי מני עיו הם פאטיוטיים, וכי הוא פועל לפי מיטב מצפונו והבנתו המובלעת.

הצרה היא כי שקר זה מתפרסם בעיתוני ישראל כעובדה אובייקטיבית, וכי האזרח הישראלי הרגיל, שאין לו ברירה אלא להאמין לעיתוניו, סבור כי זוהי האמת.

והשבוע, כאשר גודע כי הנשיא בורגיבה הכריז, בראיון שנתן לטלביזיה היירדנית, כי הפיתרון הוא בהקמת מדינה פלסטינית — העולם הדבר בכל העיתונות בדיעה קטנטנה ומחובלת.

ואם אייפעת יוזמן הציבור הישראלי להכריע בשאלה שתקבע את גורל המדינה לדורות, לשכט או לחסר, הוא לא יידע אלא צרור של שקרים.

הוא לא יידע אילו ערבים הציעו שלום, ובאילו תנאים, ואילו תשובות ניתנו להם. הוא לא יידע אילו מנגעים התקיימו, ומה נאמר בהם.

(כאשר דיברתי על כך בכנסת, ציחה יו"ר הישיבה למחוק את הדברים מן הפרוטוקול, לפי דרישת משרד ראש-הממשלה, "מטעמי ביטחון").

הוא יידע רק כי "אף ערבי אחר אינו מוכן לעשות עימו שלום, בשום תנאי שהוא." זוהי התניה אשר משרד החוץ מעוניין להפיץ בעולם, לצורך מאבקו המדיני.

תיוה שהיא "אמת דיפלומטית". כלומר: אי-אמת.

מצב זהו הוא מסוכן. אבל לאחרונה הוא מתחיל להיות גם מגוחך.

משרד החוץ משקר בישראל, כדי להשפיע על העולם.

שהרי אין להניח כי מישור במשרד החוץ מעוניין לשקר לציבור הישראלי דווקא (מה גם ששקרי של משרד החוץ יוצרים בישראל אחירה של אי-אמון בשלום, העוזרת בזירה הפנימית ל"נציים" שהם יריביו המושבעים של אבא אבן).

והנה נוצר מצב אבסורדי: **בעולם מפסיד משרד החוץ הישראלי את המאבק על דעת-הקהל, בצורה בולטת ודרמאטית.**

דבריו נתקלים במשפחת-העמים באימון הפותח והולך. החבלנים הפלסטיניים כובשים את לב העולם, ואת עמודי העיתונות העולמיים.

הטענה הגדולה של משרד החוץ, כי ישראל מוכנה לשלום כימעט בכל מחיר, וכי הערבים אינם מוכנים לשלום בשום מחיר, שוב אינה זוכה לאימון אפילו בחשינגטון, בלונדון ובפאריס. כי שם קוראים עיתונים אחרים.

תחת זאת הולכת מחיל אל חיל הטענה הנגי דית: שהערבים מוכנים להסדר של שלום, בתנאי שישראל תוותר על סיפוח שטחים — וכי ישראל מעדיפה את הסיפוח על השלום. ואילו בישראל עצמה זוכה טענתו של משרד-הביטחון לאימון מוחלט.

כלומר — תעמולת משרד החוץ, שנועדה כו' לה לגייס, מצליחה רק בישראל עצמה.

מבחינת השפעתו, הופך משרד החוץ למשרד-הפנים. במקום לשקר למען המולדת, הוא משקר עתה למולדת.

אבל האמת היא כי רשות כזאת כבר קיימת מזמן.

בכל הנוגע לענייני-הגורל של המדינה, משרד החוץ ממלא שליחות זו.

הוא מפקח על העיתונות. הוא "מדריך" אותה. הוא קובע את הערכותיה לגבי כל השטחים המסורים בידו. כלומר: לגבי היחסים בין ישראל וכל מדינות העולם, וגם לגבי היחסים בין ישראל והעולם הערבי.

משרד החוץ מעצב, מדרוך ויוזם את מרבית הידיעות על הנושאים האלה, המתפרסמים בעיתוני ישראל כעובדות כהווייתן.

משרד החוץ עושה זאת כדרכו, ולפי צרכיו שלו. צרכים שאין להם ולא כלום עם האמת.

אך נעשים הדברים בארצות-החוץ? בבריטניה ובארצות-הברית, למשל, אשר משרד החוץ שלהן אינם משקרים פחות ממשרד החוץ שלנו?

ברור, גם עיתון בריטי ואמריקאי הגון יפריז, גם עיתון פחות ממשרד החוץ שלנו?

ישראל ישעיהו: מה הוא אשם?

סם את דברי משרד החוץ שלו, בידעו כי דובר משרד החוץ משקר למען המולדת.

אבל הוא ידאג להוסיף לכך את הידיעות הבלתי-חלולות שלו, את פרשנותו הבלתי-משוחדת. בקיצור: הוא ידאג כי האזרח הבריטי או האמריקאי הנבון יידע את האמת, וגם יידע מדוע משקר משרד החוץ שלו.

שום דבר דומה לזה אינו קיים בארץ.

כאן הופכים דברי משרד החוץ לאמת מקודשת. העיתונות מפרסמים אותם, לרוב מבלי לציין את המקור, כדו"ח עיתון נאי אובייקטיבי, כגילוי האמת לאמתה. לא זה בלבד שאין שמץ של הסתייגות מן הדברים, אלא שהעיתון עצמו מוסיף — למען המולדת — תולדות של כתבות ומאמרים לחי' זוק הקו של משרד החוץ. כל כתבי-החוץ הישראליים משרי' תים ביודעין את משרד החוץ.

התוצאה היא כי אין הבדל רב בין מצבו של האזרח בדמוקראטיה הישראלית, ובין מצבו של צמית קומוניסטי בדמוקראטיה עמי מית, בכל הנוגע לידיעת האמת על ענייני חוץ.

האזרח פשוט אינו יודע את האמת. הוא יודע רק מה שמשרד החוץ פבור שיש לספר לגויים.

מעשית-אבא אלה, שהקשר בינו ובין האמת הוא מיקרי, ולרוב שלילי, הן הקובעות בהכרח את השקפת-עולמם של האזרחים הישראליים לגבי בעיות-הגורל של המדינה, מלבד אזרחים המתחננים בחושבי-קורת ובעצמאות מחשבתית עילאיים.

אני טוען כי בכך טמונה סכנה לאומית ממדי' רגה ראשונה.

וגמה קטנה, שאינה יוצאת מן הכלל, אלא מלמדת על הכל:

כ' עיתוני ישראל פירסמו השבוע כתבה על פני' שתו של השגריר יוסף תקוע עם סגן שר-החוץ הסוב' ייטי ולאדמיר סמיונוב.

הכתבה באה כולה מפי משרד החוץ הישראלי. גם המסקנה היתה מפי משרד החוץ: ברית-המועצות מת' נגדת למצב של שלום במרחב, אף שאינה רוצה במלחמה. בקיצור: כתבה רגילה.

אלא שלא היה לה שום קשר עם האמת. כי הדו"ח הפנימי על אותה פגישת, שהגיע לידי משרד החוץ, סותר לחלוטין את פירטי הכתבה הנ"ל, וגם את מסקנתה.

כמילים אחרות: הכתבה היתה מבוססת על שקר מכוון.

מדוע היה משרד החוץ מעוניין בפירסום נרחב ביותר של דבר שאינו אמת?

אני מניח שהיו לו לכך סיבות טובות. משרד החוץ נמצא בעיצומו של מאבק מדיני עולמי. אחת מחזיתות המאבק הזה היא החזית הישראלית-הסובייטית. זוהי מלחמה פוליטית טוטאלית.

הכתבה שהופצה עליידי משרד החוץ היתה יריית-חזית במלחמה זו. היא נועדה להגיע למרחקים, להשיג שם יעדים מדיניים מסויימים.

הצרה היא שהקורא הישראלי התמים אינו יכול לדעת מי כתב כתבה זו, ולשם מה. הוא התייחס אליה באימון, כאל דיווח אובייקטיבי והגון של האמת.

כאן מתעוררת השאלה שזה מכבר הגיעה השעה להציגה בפומבי.

כ' משרד החוץ בעולם, ללא יוצא מן הכלל, הוא מיניסטרויון של שקר.

בלשון עדינה יותר: מקובל בעולם, כי דיפי' לומאטים רשאים, ואף חייבים, לשקר.

השקר, הנחשב כעבירה על חוקי המוסר ביחסים בין אדם לאדם, מקובל כמכשיר לגיטימי ביחסים בין עמים. מבחינה זו לא התקדם המוסר האנושי מאז ימי קדם ועד היום הזה. הדיפלומט משקר כשם שהחייל הורג — לא בחיים הפרטיים, אלא למען המולדת.

לפני 400 שנה אמר הדיפלומט הבריטי הגרי חוטון כי "שגריר הוא אדם הגון, הנשלח לחוץ לארץ כדי לשקר למען ארצו". המדינאי הדגול, לורד אקטון, אמר כי הדיפלומט הוא "שקרנות בעלת כתב-האמנה". ואילו ההומרי' ריסט האמריקאי אמברו בירס, הגדיר בסיפרו "חילונן של השטן" את המיקצוע הדיפלומטי כ"האמנות הפטריוטית של שקרנות למען המולדת".

מכאן שהדיפלומטיה הישראלית אינה יוצאת מן הכלל. יתר על כן: יהיה זה עוול מצידנו לשלול ממנה בלי-נשק, המצוי בידי יריביה. איננו מונעים בעד חיילינו מלירות על אותם הירורים עליהם. איננו יכולים לאסור על דיפי' לומטינו לשקר למי שמשקר להם.

כשנפסקים את הדיפלומט לשקר — הכוונה היא שישקר לזרים.

א' מנב, אין גבול גיאוגרפי ברור בין שקר לשקר. קשה לדרוש מאיש משרד החוץ לשקר בצאתו ולומר אמת בבואו.

כי המרחקים נעלמו, והעולם הוא אחד. כתבה המתפר' סמת היום בעיתון ישראלי, מונחת מחר על שולחנם של הדיפלומטים בחשינגטון, במוסקבה ובקאהיר.

הדיפלומט, המשקר בחו"ל, נאלץ לחזור על שקרים אלה גם בביתו.

כך זה אצלנו, וכך זה בכל מקום אחר בעולם. ומתעוררת שאלה — אצלנו, ובכל מקום אחר — איך לפשר בין אמת ושקר? איך ליישב את צורכי-השקר של משרד החוץ עם צורכי-האמת של הציבור, שעליו לדעת את האמת כדי להכריע הכרעות נכונות?

כמילים אחרות: איך ליישב דיפלומטיה עם דמוקראטיה?

זהו, בארצות המערב, תפקידה של עיתונות נאורה ונבונה.

א' מכבר רגזו הכל על השר ישראל ישעיהו המיסכן, על כי אמר שיש ליצור רשת ציבורית שתפקח על העי' תונות.

זה היה באמת מרגיז.